

בי"ס: אולפנת צביה לוד

מורה מלווה: נעמה רוזנפלד

כיתה: ט'

תלמידה: שיר נהיר

הצעה להתמודדות עם השאלה התורנית

ייתכן שאנשים דתיים נרתעים מתרומת איברים עקב חוסר ידע מספק בהלכה.

פרסום הגישה ההלכתית כיום שפוסקת שלא רק שאין בזה איסור, אלא להיפך, יש בזה חסד גדול תעודד אנשים נוספים לתרום כליה ובכך יתקיים חזונו, שהפך לצוואתו, של הרב הבר זצ"ל שכל מועמד להשתלת כליה יוכל לקבל אותה בזמן המתנה סביר, ובכך חיים רבים ינצלו.

הצד ההלכתי והצד החברתי שלובים זה בזה. שילוב זה מדהים בעיני, ולכך נראה לי מתכוון הפוסק: "דרכי דרכי נעם, וכל נתיבותיה שלום". דרכי התורה הם דרכי השלום, אהבת התורה ואהבת הבריות חד הם.

יהיו הדברים לזכרו ולעילוי נשמתו של הרב הבר זצ"ל.

כלומר, לפי הרקנטי אדם צריך לוותר על איבר מגופו למען הצלת חברו, כל עוד לא מדובר בסכנת חיים. כדי להבין למי לתרום, השוואתי תרומת כליה למתן צדקה, והשלכתי את הלכות הצדקה על הלכות התרומת כליה.

ראשית, אדם צריך לתרום לקרוב משפחתו מדין 'מבשרך אל תתעלם', לאחר מכן לבן עירו מדין 'עניי עירך קודמים', ורק לבסוף ייתן לאדם זר שאין לו אף קשר אליו.

סקירת מקורות חברתיים

מידע רפואי וסטיטי על הנושא מצאתי באתר "מתנת חיים", נפגשתי עם תורמים ומושתלים, שמעתי וקראתי את סיפורם האישי. דרכם הבנתי את משמעות התרומה, הן למושתל והן לתורם.

במסגרת הכנת העבודה פניתי לרב ישעיהו הבר זצ"ל, מייסד ויושב ראש עמותת מתנת חיים שמחברת בין תורמים אלטראיסטים לבין מועמדים להשתלה ומלווה אותם לאורך כל התהליך ולאחריו. הרב ענה לי בפירוט ובסבלנות. מאוד הצטרעתי לשמוע כי הוא נפטר עקב מחלת הקורונה בל" בניסן השנה, בדיוק ביום השנה לתרומתה של אימי. הרב הבר בעצמו מושתל כליה ובעקבות החוויה הפרטית שלו החליט להקים את העמותה. עד מותו הוא זכה להציל את חיייהם של לפחות 800 אנשים.

סקירת מקורות תורניים

השאלה ההלכתית בתרומת כליה נובעת מהאיסור לאדם לסכן את חייו לעומת המצווה להציל נפשות. איך קובעים מה יותר חשוב?

הרמב"ם פוסק (הלכות רוצח ושמירת נפש, א, יד): "כל היכול להציל ולא הציל עובר על לא תעמוד על דם רעך. וכן הרואה את חברו טובע בים. או ליסטים באים עליו. או חיה רעה באה עליו. ויכול להצילו... ולא הצילו... וכל כיוצא בדברים אלו."

מכאן שאדם חייב להציל חברו גם אם מסכן את עצמו. לעומת הרמב"ם, תשובתו של הרדב"ז (שו"ת ללשונות הרמב"ם - רוצח פ"א) אינה חד משמעית ותלויה בדבר. אדם צריך להציל את חברו רק אם הסכנה על חייו מועטה, ובכל מקרה לדעתו זו אינה חובה אלא מידת חסידות.

רבי מנחם רקנטי מדבר מפורשות על קיצוץ איבר גוף שאינו חיוני (כליה, לעניינו): "אם אמר השלטון לישראל: הנח לי לקצץ לך אבר אחד שאינך מת ממנו, או אמית ישראל חבירך - יש אומרים שחייב להניח לקצץ לו האבר הואיל ואינו מת".

שאלה תורנית והקשר לחיים האישיים שלי

בשנים האחרונות פרצה לתודעת הציבור תופעה חדשה של תרומת כליה אלטראיסטית מן החי. תרומה זו יכולה להציל את חי' הנתרם, והסיכון לחי' התורם קטן באופן יחסי.

את הזכות לכך שתרומות הכליה הפכו לנפוצות יותר ויותר בשנים האחרונות ניתן לזקוף לזכות ארגון "מתנת חיים". הארגון שם לעצמו כמטרה לחסל את רשימת ההמתנה של חולים הממכים לכליה.

דרך "מתנת חיים" תרמה גם אמא שלי כליה לאדם אותו לא הכירה עד לבוקר התרומה. דרכה התוועדתי לנושא, וכשנתבקשתי לבחור נושא לחיבור התורני הזה, מיד חשבתי על כל לבטיה המוסריים והרפואיים של אימי, והתעניינתי מה הדעה ההלכתית לנושא.

השאלה האם לתרום כליה קשה מכמה בחינות שכל אחת מהן ראויה להתייחסות, אך העבודה שלי מתייחסת להתייחסות ההלכתית שמאחורי תרומת הכליה.

כל שאלה הובילה לשאלה אחרת ובסופו של דבר הגעתי לכמה שאלות עיקריות שבהם עסקה העבודה:

1. האם מותר לאדם לפגוע בגופו?
2. תרומת כליה- מצווה או חסד?
3. במידה ותורמים, אז למי?

